

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an ..... 20 cor.
pe 6 luni ..... 10 cor.
pe 3 luni ..... 5 cor.
pe o lună ..... 2 cor.
N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
48 franci.

Manuscrisurile nu se înaptează.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20

INSERTIUNILE:
de un rând: prima dată la
12 lei; a doua oară 12 bani; a 3-a
oară 8 b de fiecare publicare.
Atât abonamentele, cât și inserțiunile
se plătesc în avans în Arad.
Prețurile pentru oraș și împrejurimi
sunt mai mici.

Anul IX.

NUMER de DUMINECĂ

Nr. 22

Bogăția României.

(R.) Scaldată la răsărit de valurile Mării-Negre, înspre meza-zi prejmuită de Dunărea Albastră, la meza-noapte și apus având drept hotar Carpații, ear între mare, fluviu și munți având o câmpie bogată, România este una dintre țările cele mai binecuvântate din lume. Are de toate: grâne bune, vin fără păreche, în ape pești în cât hrănește și fărți străine, îndepărtate, păduri de veacuri, vânat bogat...

Ear de câți-va ani încoace s'au descoperit tot mai multe izvoare din cari curge — aur, căci aur mult capătă România, pentru țitelul (păcura) care țisnește din pământ în unele locuri până la înălțime de 50—70 metri, și cu atâta îmbelșugare, încât adesea oamenii n'au mai avut în ce s-o prindă, ci au fost siliți s-o lase a se împrăstia pe câmp și deal, ori că a curs la vale, înegrind și d'arândul apelor...

Pentru locuri cari înainte vreme se vindeau cu 200—300 lei, azi se dau zece de mii și cât e întinsul poalelor Carpaților, tot izvoare nesăcate de păcură află... În valea Prahovei, la Câmpina de pildă, moșioara cumpărată mai înainte pentru pășune de niște mocani dela Săcele, cu suma de 60.000, s'a vîndut mai anii trecuți cu 5 milioane — după ce însă un șir întreg de ani fi pastorul dela Săcele (în Ardeal) au scos din izvoarele moșiei păcură în preț de milioane...

Țarații cari avuseseră pământ să pască 5—6 vite, s'au pomenit bogăți de azi pe mâne, numai închiriind locul. Ș'aname închiriindu-l celor cari din străinătate veneau, cu milioane multe, să caute păcură și să facă din ea petrol și câte de toate dă păcura. Pe locuri unde înainte cântau ciobanii, te asurzeste acum șueratul mașinelor dela fabricile multe în cari lucră mii de oameni.

Nu e deci de mirare, că pe fiecare an se duc în România tot mai mulți bogătați din lumea întreagă și cheltuesc sume mari pentru-ca s'ajungă la cât mai multă păcură.

Tot așa e de înțeles, că având statul — câmara, cum se zice la noi — mult pământ cu izvoare de păcură (pe care noi aici o cunoaștem numai la unsul roatelor carelor), mulți străini bogăți au îmbiat statului suma nespuse de mari, numai să le închirieze acele locuri cu izvoare bogate.

Stăpânirea d'acum, în frunte cu boga-

tul boer Cantacuzino, întâiul sfetnic al M. Sale regelui Carol, s'a și simțit îndemnat să se gândească la întocmirea unei legi, în virtutea căreia statul să poată închiria locurile cu păcură ce are țara.

Abea a eșit însă vestea că se va face o asemenea lege, s'a svonit și aceea, că străinii hrăpareți, doritori de a se îmbogăți din ceea-ce cuprinde în sinul seu pământul românesc, se îmbulzesc să închirieze locurile cu păcură.

S'au găsit însă în România și bărbați cu dragoste mare pentru țară cari au zis așa: Dar' de ce am lăsa noi ca străinii să închirieze și ei să se îmbogătească din ceea-ce a dat Dumnezeu țării noastre!... S'au întovărășit deci între dânsii și în câteva zile au strâns peste 13 milioane lei (cam tot atâtea coroane), ca să le aibă gata și să le îmbie guvernului pentru locurile cu petrol ce are de arendat. În felul acesta vor da la o parte pe străini și bogăția Țării Românești o s'ajungă în mână românești!

Getim cu o deosebită plăcere despre această stăruință a fruntașilor României și ne simțim mândri că avem în frații de dincolo un neam binecuvântat cu o țeară așa de bogată și cu atâta grije pentru cele obștești.

Un asemenea neam e meritul s'ajungă nu numai bogat, dar' și — mare!

Examenete de sfârșitul anului școlar au încercut în școlile confesionale din Dieceza Aradului. Comisarul numiți de Conzistor sunt de față în toate părțile și după știrile ce primim și pe cari le înregistrăm cu plăcere, contribuie foarte mult la înălțarea și îndreptarea învățământului. P. C. Sa protosincelul R. R. Ciorogariu, care a introdus această instituțiune pe când era referent școlar, cu drept cuvânt poate fi mândru de salutara sa idei.

Scrisoare din Blaj.

Viața socială în post. Sfintele Paști. — 3/15 Mai. — Reuniunea meseriașilor. — Despărțământul XI. al Asociațiunii. — Gimnaziștii la Pesta. — Catecheza în gimnaziile rom. cat. — Maiialul Reuniunii femeilor. — Sfârșitul anului școlar. — Timotei Cipariu. — Inca ceva.

— 6 Iunie 1905.

S'a reînceput timpul în care viața socială liberă de sub legile bisericesti se poate manifesta pe toate terenele. Ce-l drept și în marele post al Paștilor a aranjat „Reuniunea meseriașilor“ serate, dar' aceste au avut caracter aproape es-

clusiv religios. Câțiva profesori zeloși au ținut prelegeri cu skiopticonul din viața d'zeescului Mântuitor.

A fost în timpul acesta și un concert cu caracter lulesc, al vestitului Kneissel, care a reușit cât numai se poate de bine, păcat numai că a fost slăbuț cercetat. N'a luat parte preoțimea și nici clericii, ceea-ce e natural, pentru-că concertele nu se țin în timpul când toată grija cea lulescă dela noi s'o îpădăm. Asta fie spre învățatură ori-cărui artist care ar vrea să concerteze în Blaj, fie chiar și de renume european ca bună-oară dl Kneissel.

Sărbătorile Invierii au fost prăznuite cu solemnitatea cuvenită acestor zile mari, cu bubuit de treascuri și glasuri de clopote, cu bucurii nemărginite în inimă. În biserica catedrală a pontificat însuși I. P. S. Metropolit cu mare asistență de preoți și clericii, s'au cetit Evangeliile în 7 limbi și a cântat corul mixt, foarte bine instruat al maestrului nostru Iacob Murășan.

Maie este o sărbătoare întru toate egală cu a Paștilor. E sărbătoarea invierii noastre naționale, marea zi de 3/15 Maiu.

Unde ar și trebui prăznuită aceasta, dacă nu în Blaj, în orașelul acesta plin de glorioase aduceri aminte? Da, aici unde piatra libertății ce se ridică pe măturile Tirnavei, mai povestește trecătorului de ziua când părinții noștri au îpădat lanțurile grele ale feudalismului medieval, când în sufletul lor s'a aprins schinteia dătătoare de viață a conștiinței naționale. Cât de frumos era soarele în marea zi de 3/15 Maiu! Stăteam în zorii zilei în grădină, și ascultam glasul ce din cine știe care colț al orașului străbătea până la urechile mele, prin aerul plin de parfumul dimineții! Era un „Deșteaptă-te Române“, cântat desigur de vre-un student entuziast și mi-se părea că toate duchurile celor de acum 57 de ani îl acompaniază. L'am acompaniat și eu cu gândul și cu inima, după-ce n'a voit „cel ce voiește și se face“ să fiu cântăreț bun. Alăta a fost toată prăznuirea acestei zile mari, va fi simțit fiecare Român blăjan adevărat câte o tresărire în inimă — incolo nimic.

Când eșiam dela liturgie am întâlnit pe badea Cârțan. Se înțelege, l'am dus la dejun în seminar. După masă ne-a întrebat dacă avem azi prelegeri? l'am spus că avem.

— Cum, replică el aprins — nici d-voastră nu faceți inbileu? Veniți de vreți cu mine la piatra libertății, să tragem o horă-n jurul ei, să ne vadă străbunii. Val, mari au fost străbunii și nici suntem noi!

La asta n'am răspuns nimic, fără numai am oftat și a oftat și el.

Cât de mult am invidiat mai apoi pe frații din Viena, cari neconturbați de nime au putut serba cu toată solemnitatea ziua aceasta (pe care clericarii dela „Alkotmány“ cari cu ori-ce prilej se bat în piepturi și zic că nu-'s soviniști — o califică drept zi de tristă aducere aminte!)

„Janus“ institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

— s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili — este cel mai vechi institut mutual de asigurare pe viață

pentru Austro-Ungaria.

Informațiuni in-datoritoare de: Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabrik

Lerchengasse Nr. 17. (Telefon 422)

Se bazează pe legile mutualității, în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat. Premii estine.

Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani Plătirea în caz de duel și sinucidere după 5 ani. — Asigurare gratuită pentru caz de război. — Fără timbru de poliță și taxă de stat. — Plătirea la moment.

Săarea de asigurare 111 mil. cor.
Sumele de asigurare plătite până acum 56 " "
Averea institutului 31 " "

Reuniunea meseriaşilor, mulţămînta înțeleptei conduceri a zeşosului ei preşedinte Gavrilă Precup şi după Paşti a continuat cu instructivele ei serate. Din aceste am remarcat mai ales decimările D-soarei Maria Christian, al cărei talent declamatoric e necontestabil.

Despărţământul XI al Asociaţiunii s'a pus pe muncă. Ce-l drept, a muncit şi până acum, dar fără rod. Se ţinea în fie-care an adunarea generală ori în Blaj — în care caz era cu desăvîrşire necercetată — ori în vre-una din comunele aparţinătoare despărţământului. Se începea şedinţa, din care poporul nu înţelegea nimic, apoi urma dizertaţia „poporală” care o înţelegea pe jumătate. Seara urma petrecerea cu dans, la care venia întreagă inteligenţa din jur, peste tot aceasta era cea mai succasă parte a festivităţilor. Peste o săptămână apoi mă prind pe ori ce, că n'ai fi găsit nici măcar un ţaran care să aibă ceva ideie despre existenţa Asociaţiunii; afară doar de 3—4 mai inteligenţi, cari aveau o ideie confuză. Ştiu şi ei atîta că au venit Domnii din Blaj să-şi ţină „sinodul” la ei şi să şi mai petreacă o şiră, alt-ceva nimic.

Drept aceea foarte nimerit a lucrat comitetul central din Sibiu când a dăruit şi pe sama acestui despărţământ un aparat skiop con. Conferinţele populare ţinute cu ajutorul acestui aparat, poporul le ascultă cu foarte mult interes, într-una din comune o conferinţă despre pomărit a trebuit repetată. Şi aici în rîndul prim meritul revine profesorilor mai tineri dela gimnaz, cari d-considerând ostenelele ce însuş oficial lor le aduce; aieargă din sat în sat, contribuind la dezvoltarea intelectuală a iubitului nostru popor. Laudă şi recunoştinţă lor!

Cum se ştie, la emulările regnicolare în gimnastică ce s'au ţinut de curînd în Pesta, a luat parte şi un grup de 20 de gimnazişti de aici în frunte cu 3 profesori. Critica faptului acestuia o las pe sama altora mai competenţi. Eu ţin numai să constat că tinerii nostri s'au purtat cât se poate de brav. Pe unul din ei archiducele Iosif l'a bătut pe umere, l'a întrebat de nume şi de locul naşterii. La funie, cu t. şte că au fost o mână de tineri aproape copii, au învins pe corpolenţii şi muste-ţoşii gimnazişti dela Keszthely. În general vorbind, nu ne-au făcut ruşine băieţii nostri, dimpotrivă...

Se spune că ar fi să se continue sinodul archidiecezan, prorogat din primăvara anului trecut. Se va pertracta chestia arzătoare a congrueli preoţeşti, dela a cărei rezolvire nu puţin depinde viitorul chiar al poporului nostru. Şi să va mai pertracta desigur şi chestia şi mai arzătoare a autonomiei bisericiceşti.

Despre chestia asta a apărut o broşură intitulată „A román görög-katholikusok autonómiaja” a cărei autor e fostul meu coleg, tînărul Gyárfás Elemér şi care a fost apreciată în nr. de Paşti al „Unirei” de colegul meu Aurel Esca. Abstrăgînd dela greşelile multe ce se află în scrierea aceasta, constat şi eu că dintr'însa reiese multă simpatie faţă de Românii Gyárfás e unul din cei puţini „corbi albi” cari nu-s cu totul absorbiţi de curentul şovinist dominant în literatura maghiară. Se înţelege, noi ne aşteptăm cu totul la altă rezolvire a chestiei, nu ne indoim că părinţii sinodului nu se vor abate dela direcţia indicată de părintele Bunea în una din cele mai nouă scrieri ale sale.

Ar mai fi o chestie, despre care probabil nu se va face vorbă în sinod, dar ar trebui să se facă, e chestia catechizării tinerimii noastre dela gimnaziile rom. catolice. Aceasta se face pretutindeni din partea catecheţilor rom. catolici, desconsiderându-se păretele ce la urma urmelor totuşi ne desparte de fraţii romano catolici şi care e rital, disciplina şi limba bisericicească. Aşa de ex. la clasa VIII gimnazială afară de istoria eclesiastică mai e precis pentru studiul religiei şi un scurt tractat de liturgică. Ce au a face tinerii nostri cu rital latin, care abea în părţile esenţiale convine cu rital orientat?

E curios într'adevăr cum totemai în oraşe cu parochii greco-catolice în regulă, ca bunăoară Alba-Iulia şi Murăş-Oşorhei, tinerimea noastră nu numai e instruată în studiul religiei de preoţi rom. cat. ci chiar e împărtaşită cu sfintele taine şi cercetează exclusiv bisericile ungureşti rom. catolice. Pe când e bine cunoscut că nici Sfîntia Sa Papa

nu permite amestecarea riturilor decât în cazul de mare necesitate. Mai este apoi limba, în care în şcolile străine singur prin studiul religiei ne putem cultiva tinerimea. E de mirat, cum de cercurile bisericiceşti conducătoare tolerează o astfel de stare de lucruri, cum de nu se foloseşte de ce-i dă legea, de a propune religia în dulcea noastră limbă?

Să nu să zică însă că asta-i dinte pentru dinte. E adevărat că la gimnaziul din Blaj celor c'oi ori cel mult trei elevi rom. catolici li-se propune religia gr.-catolică. Dar acesta e caz unic şi îşi află explicare în faptul că în Blaj din capul locului nu este parochie şi nici preot rom.-catolic. De aceea ar fi de dorit ca în sesiunea de toamnă să se hotărească ceva şi cu privire la chestia asta. (De altcum mă prind pe ori-ce că din toată treaba nu se va alege decât un pium desiderium).

Reuniunea femeilor a aranjat o petrecere de primăvară în 4 Iunie st. n. A luat parte mult public din Blaj — din provincie de loc — dar tineri au fost puţini, abia câţiva gimnazişti de cl. VII, şi câţiva universitari aflători din întâmplare prin Blaj. Cine ştie, poate ar fi participat şi clericul dar n'au fost invitaţi. Sperăm însă că pe viitor aranjatorii vor fi cu mai multă atenţiune.

E luna cea din urmă a anului şcolar 1904-5. Peste două-trei săptămâni tinerile surcele cari constituie speranţa viitorului, îşi vor da seamă de felul în care au folosit talantii încredinţaţi lor. Şirul examenelor îl începe Facultatea teologică. Programul acestor examene e următoarea:

9. Iunie, examen anual din Rit, tipic şi cant bisericicesc.

15 Iunie, examen semestral din Dreptul eclesiastic.

16 Iunie, semestral din Teologia dogmatică fundamentală.

22 Iunie semestral din Teologia morală.

23 Iunie semestral din Istoria revelaţiei şi Exigesa.

26 Iunie anual din Economia rurală şi dreptul civil.

Toate aceste examene vor fi conduse de însuşi metropolitul.

Examenul de maturitate verbal se începe în 16 Iunie, după care urmează imediat examenele la gimnaz.

Anul şcolastic se va încheia cu o frumoasă sărbare întru amintirea celui mai mare om de ştiinţă ce împodobeste istoria filologiei române, Timotei Cipar. Se implinesc adevă 100 de ani dela naşterea lui şi acest moment îl va eterniza tinerimea gimnazială prin o şedinţă festivă.

De altcum acest an aniversar a fost eternizat şi oficios prin circulara I. P. S. nostru metropolit, prin care în toată archidieceza se introduce noua ortografie a Academiei şi astfel s'a dat ultima lovitură de graţie sistemului şcolii latiniste din Blaj, acestui sistem preecat de ştiinţific, pe atât de imposibil. Cu toate acestea însă amintirea lui Cipar nu se va şterge, până numai va exista suflare românească pe acest pământ, vom recunoaşte în el pe omul mare, care fală ne-a făcut chiar şi înaintea oamenilor de ştiinţă ai apusului. În vecl pomenirea lui!

Încă ceva. E vorba adevă de tipărirea unei noue ediţii a Liturgierului şi a Mineiului.

La noi s'au tipărit până acum cu litere latine Apostolul, Octoichul şi Penticostarul cel mic, Triodul şi Evangelia, toate aceste cu ortografia cipariană şi într'o limbă latinizată. Imprejurarea asta aduce cu sine multe neregularităţi mai ales în bisericile de pe sate. Subscrisul am fost de faţă când un cantor de sate a cetit în loc de vigilia (pază) vijelie. De oare ce însă afară de Evangelie toate aceste s'au tipărit înainte de 1895 — transeat. Iar' Evangelia, s'a tipărit cu ortografia cipariană în 1900, când nici o suflare românească n'o mai folosea. Şi acum e vorbă să se tipărească Liturgierul şi Mineiul tot cu ortografia cipariană. Greutăţile ce le vor întâmpina cantorii cu aceste ediţii şi le poate închipi ori-cine. De aceea să nu le fie cu supărare celor mai mari, dacă astfel stînd lucrurile, bisericile noastre vor preferi cărţile bisericiceşti din România ediţiilor oficioase din Blaj.

Teodor Lazăr.

Rege detronat.

Neînțelegerile cari durează de mai multă vreme între Norvegia şi Regele Oscar, carele în acelaş timp e şi rege al Suediei, au ajuns la ruptura.

Intr'adevăr, Stortingul (Dieta) norvegiană a adresat regelui un manifest primit cu toate glasurile aleşilor ţării, în cari li aduc la cunoştinţă că nu-l socotesc de rege al lor. În aceeaşi vreme spun însă că nu duşmănia pentru familia regală îl îndeamnă la asta, ci nu mai vor să aibă un rege care să fie or domnitor şi al Suediei, din care pricină adesea se nasc neînțelegeri între cele două state. Drept dovadă a tragerii lor de inimă pentru familia regelui Oscar, îl roaga să lăse rege pe un nul al său.

Eată telegramele mai noot privitoare la această afacere:

Stockholm, 9 Iunie. Principele Carol, al treilea fiu al regelui Oscar, chemat fiind să ia în stăpînire tronul Suediei, a dat de ştirenă că nu primeşte. Se crede astfel că Norvegienii vor alege rege pe fiul acestuia, principele Vilhelm, în vîrstă de 21 ani.

Consiliul de stat al Suediei a ţinut erî sfat sub presidenţia regelui. S'a hotărît ca hotărîrea adusă de deputaţii Norvegiei n-o ia în socoteală ci chiar cu puterea înarmată să se susţină legătura între cele două state.

Norvegienii s'au gândit însă şi ei din nainte la asta, căci la hotarul ţării lor din spre Suedia au îngrămădit multime de trupe şi muniţii. Ear podurile de pe riul Glomen, care desparte cele două ţări, sunt toate subminate, aşa că în ori-ce clipă să lea, poată arunca în aer şi să impedeze astfel trecerea trupelor suedeze.

Hamburg, 9 Iunie. Telegramele din mîă sosite din Stockholm vestesc că toate trupele au fost chemate sub arme.

Ear ştirea din urmă spune că între trupele dela hotar s'a şi produs o încăierare. Din amîndouă părţile sunt o multime de răniţi. Atacul l'au început Norvegienii.

NU-I GUVERN!

Guvern nou nu-i nici până astăzi. Kossuth Ferencz scrie însă, întristat, un articol în „Budapest”, spunînd că după toate socoţile M. Sa va numi primministru pe generalul Fejérváry.

Acesta însă ar declara că primeşte puterea numai pentru-ca să pregătească venirea la cîrmă a partidelor din majoritate. Întă acestea să-l ajute însă a face rînduiala în treburile ţării: să se voteze adică darea şi recrutii.

Foile ungureşti aduc ştirea că Impăratul Wilhelm al Germaniei, a trimis M. Sale monarchului nostru o scrisoare, îndemnîndu-l să nu lase cu nici un preţ ca în armata comună (împărătească şi regească) să se introducă limba de comandă ungurească.

«Magyarország» pe de altă parte publică ştirea că în Viena unii sunt dispuşi să dea drept Ungurilor în privinţa limbii ungureşti (în comandă), dar în schimb Ungaria să plătească 420/0 cvota, adică din fiecare sută de milion ce se cheltuieşte pentru susţinerea armatei, 42 să fie plătite de cetăţenii Ungariei.

Va să zică: în aceeaşi vreme când s'ar da comandă ungurească, ar trebui să şi plătim mai mult decât până acum.

Depunerile sau inscrierile se vor face la administrațiunea centrală a Băncii sau la Sucursalele și Agențiile ei.

Persoanele cari au acțiunile lor în deposit liber la casa de depuneri și consemnațiuni vor putea depune, în loc de acțiuni, recepsele acestor case.

Oricine înscripțiune sau depunere tardivă ridică dreptul de a asista la adunare.

Patru acțiuni dau dreptul la un vot.

Nimeni nu poate avea mai mult de 10 voturi pentru sine și alte 10 voturi ca mandatar, cărți care ar fi numărul acțiunilor sau mandatiilor sale.

Acționarii cari vor fi depuși sau înscriși acțiunile lor în termenele prescrise mai sus, vor putea da procuri în regulă spre a fi reprezentați prin alți acționari având dreptul la vot.

Prin excepțiune, stabilimentele și corporațiunile pot fi reprezentate printr'un delegat, minorii însă interziși prin curatorii lor, iar femeile prin orice reprezentant, acționar sau străin.

Procurațiunile, precum și celelalte acte cari dau dreptul de a asista la adunarea generală extraordinară, afară de acțiuni, despre care s'a vorbit mai sus, vor fi depuse, sub pedeapsă de nulitate, atât în București, cât și în Sucursale și Agențe, până la 5 Maiu 1905 inclusiv, orele 4 seara.

Ordinea zilei este:

1) Aprobarea convențiunii încheiată între Ministerul de Finanțe și „Banca Națională“, purtând data de 9 Aprilie 1905, în următoarea cuprindere:

Convențiune.

Între Ministerul de Finanțe, reprezentat prin dl. Take Ionescu, ministrul de finanțe, autorizat prin deciziunea consiliului de miniștri din 9 Aprilie 1905 și „Banca Națională“ a României, reprezentată prin dl. Anton Carp, director, îndreptățind provisoriu funcțiunile de guvernator, și dl. Corneliu Cioranu, ținând locul de secretar general, autorizați prin deciziunea consiliului general al Băncii cu data de 7 Aprilie 1905, a intervenit următoarea convențiune.

Art. I. — Art. 1 al convențiunii, încheiate între Banca Națională și Ministerul de Finanțe...

Industria și comerțul.

Una din cele mai rentabile industrii este sticlăritul sau uiegaritul; ear comerțul cu sticlărit este tocmai așa în stare a resplădi ostenețele, cât și angajarea capitalului, ca și celelalte negoțuri; încât cel ce se ocupă cu această specialitate, să aibe cu familia și traiul foarte bine asigurat.

Cu toate acestea rar român vei purta comerț cu sticlărit. Eu căt umblat, abia am cunoscut pe fericitul Nicolae Pocrian din Reșița, care pre lângă această specialitate de comerț și-a făcut stare bunicică, și-a crescut bine pruncii a trăit conform unui comerciant bine situat.

Aradul, Timișoara și alte orașe frumoase cu locuitori și împrejurimi în majoritate în mână, nu au absolut nici o firmă română cu sticlărit.

Acest negoț pare exclusiv sau mai mult în mâinile cehilor, în țara cărora fabricarea sticlei este mai dezvoltată, și cari își și însușesc binefacerile de trai din industria și comerțul ei mai pretutindent.

Nu este însă de desprețuit etablimentele de sticlărit din Tomesti lângă Făget, cari în privința producțiunii în sticlărit stă la înălțimea progresului modern în ramurile sale, și pe lângă puțină interesare a cercurilor noastre culturale, s'ar putea tinerimea noastră ici-colea abate și pe acest teren, unde direcțiunea etablimentelor li-ar face cele mai acceptabile concesiuni de comerț solid.

Oricun oamenii nostri sunt mai condescendenți și în serviciul lor față de mușterii, pe când străinul rare ori are obraz.

Mulți pătesc multe, ear ce am pățit eu merită să fie creștat spre luarea în consi-

ri
ce
fi
și
Pân
tate.
cât
capit
-
mătoare
am des
(Topânf
can adv
fi d
- D
finea sezon
călătorie d
în curent c
decursul ie
cină din P
a. c., își va
Herculane.
- O ri
biu, adrese
public

Paștile în Arad.

Majestoasa sărbătoare a învierii Domnului a fost serbată cu deosebită strălucire și evlavie în Arad.

Vremea însuși a fost superbă; două zile de vară.

La actul învierii, Duminecă în zori, a fost sărbătorit P. S. Sa Episcopul cu mare asistență. Procesiunea învierii a încungiurat prin strada Torray, în jurul caselor diecesane. De mulți ani nu s'a văzut asistând atâți credincioși. Asele dimprejur au fost aproape toate iluminate, singur casa coreligionarului nostru Tabakovits strălucea în — întunec.

La sf. liturghie a pontificat asemenea P. S. Sa Episcopul Ioan I. Papp, asistat de protosințelul Roman R. Ciorogariu, director seminarial, protopopul V. Beleş, și G. Popovici, preoții G. Bodea, T. Vățianu, și V. Olariu, protodiaconul Dr. I. Suci, diaconul, Dr. T. Botiș. În decursul liturghiei s'au hirotesit patru clerici întru ceteli, iar funcționarul conzistorial Cornel Lazar s'a hirotonit întru diacon.

La sfârșitul slujbei, P. S. Sa Episcopul rostit o prea frumoasă cuvîntare despre însemnătatea și înaltele învățături ale sărbătorii învierii Domnului.

După terminarea slujbei, numărători fruntași au grăbit la aulă, să felicite pe P. S. Sa și să-i ureze sărbători fericite.

A doua zi a servit protopopul V. Beleş asistat de preoții G. Bodea și Tr. Vățian și diaconul Dr. T. Botiș. Predica a ținut-o protopopul V. Beleş.

În amândouă zilele a cântat foarte frumos și înălțător corul seminarial sub conducerea profesorului Trifu Lugoianu.

În ziua întâi, s'a sărbătorit în zina întâi...

viere, se înțelege celor ce se recunosc greșiți, căci celor încorigibili le sună: „Precum se stînge focul, să se stîngă, și precum se topește ceara, la fața focului, așa să piară păcătoșii dela fața Domnului..“

Ce ar și fi de biata lume, dacă vrăjmașii ei și ai lui Dumnezeu nu s'ar risipi, nu s'ar mai împuțna. Chiar în interesul comun, spre binele celor vrednici de viață.

Astfel ne învață și sf. scriptură; să ertăm; dar pe cel ce nu te ascultă, muștră-l și-l arată bisericii... Și apoi stăpînirile rînduite dela Dumnezeu nu înzădar poartă sabie...

Și ertarea, ca toate să aducă deci folos tuturor, să nu se piardă... Sărbătoarea Paștilor este sărbătoarea iertării, și numai celor de inimă și adevărată cumîntenie le este spre mulțumire.

Din cercul Arpașului.

În cercul Arpașului agitațiunile electorale sunt în plin toiu. Reușita candidatului național Dr. Octavian Vasu, e sigură. Ceilalți doi candidați, strajameșterul Gabányi și nefericitul de Șerban, nici nu pot fi luați în serios. Fac svîrcoliri neputincioase. Șerban, vestește în dreapta și în stînga că și el candidează cu program național. Pentru un manda, oare ce program n'ar primi Niculiță?

După cum suntem informați, mai mulți înși dintre deputații noștri vor merge în cercul Arpaș, s'azisie la alegere și s'ajute cauzei naționale.

DIN ROMANIA.

Banca Națională a României.

Adunarea generală extraordinară. Conform art. 87, aliniatul II, 88, 89 și 100 din statute, se convoacă de urgență o adunare generală extraordinară a acționarilor Băncii pe ziua de 8 Maiu 1905.

nă-
la
2
r-
ă-
su-
zi
șate
ființe
și lui
n curaj
ia și cu
învăța-
pe cruce
ripta lor
deilor tri-
acestui
prezis-o el
a învierii în
mironosițele,
nânt scump,
riumfând cre-
sa asupra rău-
de rînd ale
sa, în care se
a scenelor miș-
acum cre-

Vizita institutului ped.-teol. din Arad la Mezöhegyes.

Institutul nostru pedagogic-teologic din Arad la 3 Iunie a. c. a făcut o excursiune de studiu la domeniul erarial din Mezöhegyes. Mulțumită buneii voințe a ministrului de agricultură, care a îngăduit vizita și bunăvoința organelor administrative locale, excursiunea aceasta a fost de tot instructivă pentru elevii institutului.

Să vizitezi un domeniu 32.000 jughere, a cărui circulațiune de bani în anul 1904. În acest an critic pentru economi, a fost de 28 milioane coroane, care a adus statului un profit net de 1472000 coroane, unde jugherul peste tot luat, pe un teritor în sine steril, prin o lucrare înțeleaptă a adus 46 cor. venit curat, trebuia să fie instructiv, trebuia să-ți deschidă mintea, să vezi, prin ce taine se poate ajunge la un rezultat atât de strălucit.

Mezöhegyes este o colonie de lucrători agricoli și organe administrative domeniiale. Afară de instalațiunile de gară, cari sunt ale societății căilor ferate Arad-Csanád și a fabricii de zahăr a unui consorțiu agricol, întregul fundus instructus este al statului. Lucrătorii sunt din loc și din provincă, astfel se explică, ca locuitorii din Mezöhegyes în decursul anului variază între 700 și 15000. Primăvara sosesc la Mezöhegyes din Nordul Ungariei cam vre-o 7—8000 lucrători, cari stau aici din Aprile până pe la sfârșitul lunii Octombrie.

Domeniul după ramul de lucru și teritor se împarte în 37 cercuri, administrat de un comandant, de doi directori, un inspector general și de o mulțime de funcționari subalterni, toți salariați foarte bine, provăzuți cu toate cele de lipsă din produsele domeniului. Pâne, carne legume și altele toate le au de aici supunându-se unei controle severe toate produsele. Pentru ca statul să-și poată valora cât de curând produsele, pentru-ca și cei din jur să ajungă la lucruri bune agricole, se țin aici târguri, cari întrec multe târguri mari din țeară. Pentru creșterea tineretului sunt în Mezöhegyes 11 școli cu 24 învățători, afară de cateheți, între aceste școli una civilă și una superioară de fete. Drept distincție toți învățătorii au titlul de director și leafa de 1600—2400 coroane, etc., are un teatru pentru diletanți și o casină...

Vizita noastră în acest raiu pământesc a decurs astfel:

Sosind la gară, am fost întâmpinați de dl inspector general *Reisdorfer*, care avea deja programa făcută pentru noi.

Dejunând în hotelul dela casină, am piecat să vedem *grădina de pomi*, pe un teritor de 32 jughere. Aici se cresc pomii pentru lipsele casnice și pentru vânzare. În anul trecut s'au vândut cam vre-o 80.000 mlădițe în țeară și la vre-o 20.000 în străinătate pe un preț bagatel 6—10 fileră bucata.

Inteligentul grădinar ne-a explicat despre cultura pomilor, florilor și a legumelor cu atâta claritate și interes, încât fiecare s'a dus mai bogat în cunoștințe dela acest loc.

După-ce am vizitat *fabrica de zahăr*, unde ne-au condus chemical *Negro* și inginerul *Martens*, — mulțumită esprim și cu aceasta ocaziune d-lui director al fabricii *Martens*, care ne-a pus la dispoziție pe acești domni afabili, căci mult a proflitat tinerimea noastră din explicațiile lor, estinzându-se în explicații și asupra afacerilor de economie a fabricatelor. Grandiosul edificiu, stabilimentele moderne au impus mult elevilor, ear învățământul a fost, că am aflat un nou izvor de bunăstare cu toate arcanțele sale.

De aici ne am dus să vedem herghelia.

Trecând pe lângă parcul *Kozma*, unde se află un baso-relief, care eternizează vizita din anul 1872 a Majestății Sale la Mezöhegyes, am ajuns la herghelia Postându-ne lângă un grajd mare, privind la trăsurile trecătoare pe dinaintea noastră, odată ni-se prezentă un domn în uniformă, figură de atlet cu o față zimbătoare, și plină de bunăstare: „Sunt căpitanul *Pessina*, vice-comandantul hergheliei, poștiți domnilor! Mă prezent cu colegii dinpreună, îi expun scopul venirii elevilor noștri și îi rog ca după convingerea d-sale să ne explice cea ce crede că ne va fi mai de folos. Întrăm în grajdul armigilor

de 3 ani. Un sergent strigă „habt acht!” raportează despre starea armigilor ear dl Căpitan începe să ne explice despre modul de prăsire a căilor, despre condițiunile principale a unui cal bun de ștrapă, de alergări, despre soiuri, avantajele și defectele acestora, și băieții noștri veseli de predarea plină de spirit a Căpitanului se despart strigând să traiască! cu o învățatură mai bogată. După aceste am mai vizitat grajdul armigilor de rasă. Același prelegător, același interes și aceeași însușire.

După prânz urcându-ne pe 10 trăsuri puse la dispoziția noastră de dl inspector *Reisdorfer*, cu d-sa și dl căpitan *Pessina*, vizităm acum stabilimentele din afară de centru.

În primul rînd am cercetat stava de iepi, unde ne-a explicat tot dl căpitan *Pessina*. Ne-a vorbit despre prăsirea iepelor, a mănzilor de rasă, de lucru și de sport etc. ca și cu prilejul, când ne-a vorbit despre armigiile de 3 ani. În herghelia dela Mezöhegyes sunt de tot la oală 340 armigii iepi, și mănzi numai de prăsiți. Notez, că în grajd se află genealogia fiecărui cal, la cei mari și un fel de biografie, la ce alergări a luat parte, și cu ce succes etc.

Apoi ne-am dus să vedem vestitele gule de vaci, de boi, de tauri și de vite. Și aici aceeași ordine. Gulesul sau stăvarul raporta de loc despre starea vitelor. A fost destul să privim la dinsele, ca să vedem deosebirea între vitele bine îngrijite de aici în cele neglijate de acasă de pe la noi.

O deosebită și plăcută surprindere ne-a adus vizita la vacile cu lapte, la boii și vacile de îngrășat. Condițiunea excelentă în care se aflau, curățenia exemplară în grajd, precauțiunea mare la muls, după fiecare muls mulgătorul se spală pe mâni, ca nu cumva să transporte ceva boală dela o vacă la cealaltă, dacă cutareva ar suferi de ceva morb — ne-au impresionat mult. Auzind cum se nutresc, ca să producă lapte și mult și bun, explicându-ni-se pregătirea nutrețului de îngrășat, am profitat mult pentru economia de vite. Notez, vitele de îngrășat, afară de cele folosite spre alimentarea coloniilor din Mezöhegyes, toate se exportează în țări străine mai ales în Germania, dar se vând și pentru Japonia. Prețul lor se urcă până pe la 1400—1500 coroane. Am văzut un taur de 1170 kilograme. În Mezöhegyes nu se prăsesc, numai vite de rasă ungurească și de Simenthal.

Ultima vizită am făcut-o la *fabrica de fuioare*. Pe un teritor de 280 jughere statul samănă cânepă, din care se prepară în fabrica din loc fuioarele. Era interesant să vezi cum intră în aparatul de melițat un mănunchiu de cânepă întreg și cum eșe la sfârșit fără un pic de puzderii. Liberată de puzderii, se trece în aparatul de curățit, unde o mulțime de femei iau în mână fuiorul lung de mai bine de un stăngin și cu un aparat ce se învîrte mișcat de o mașină de aburi îl pregătesc pentru tors. Fuioarele aceste se exportează mai toate în Elveția.

Lângă fabrică e topitoarea, între aceasta și între fabrică sunt gireziile colosale de cânepă.

Apropiindu-se timpul nostru de plecare, ne am despărțit într'un mod cordial de afabili noștri conducători, cu cari în sfârșit spre eternizarea zilei instructive și plăcute ne-am pozat toți în parcul *Kozma*.

Primească întreaga administrațiune domeniială, și în special dl inspector *Reisdorfer* și neuitatul domn căpitan *Pessina*, de nou adâncă noastră mulțumită pentru afabilitatea cu care ne-au primit și condus pe căile întinsului domeniu. Un cald și intim „la revedere!” a fost devisa reciprocă de despărțire!

I. Costa.

Dela Roma.

Cu privire la conferența agricolă despre care am mai scris că se ține la Roma, cu data de 4 Iunie primim următoarele din Roma:

La conferența internațională pentru agricultură din Roma, România a trimis ca reprezentanți pe d-nii *M. Sutz*, fost guvernor al băncei naționale, *Gr. Cantacuzino* deputat și mare proprietar și dl *C. Roman*, directorul stațiunii agronomice din București.

Precum s'a comunicat telegrafic, conferența s'a deschis la 28/5 în Capitol în prezența *M. S. Regelui* Italiei, și a întregului corp diplomatie. Aproape toate statele din lume sunt reprezentate. Delegațiunea română a fost foarte simpatie primită de dl *Tittoni* și mai ales de dl *Rava*, ministrul agric., care s'a întreținut foarte mult cu delegații români.

La prânzul regal dat în onoarea reprezentanților străini în Palazzo Quirinale, delegațiunea română a fost obiectul unei atențiuni speciale din partea *M. S. Regelui*, care s'a întreținut cu delegații români în special cu dl *M. Sutz*, capul misiunii române, care este un vechiu cunoscut al *M. S. R.* asupra diferitelor evenimente din România.

Sedintele sunt secrete.

După congres o să vă comunice un mic rezumat, în special despre purtarea Ungurilor.

Din străinătate.

Mișcarea constituțională din Rusia. Se scrie din Petersburg: Presa țaregistrează cu cea mai adâncă durere catastrofa din strămoșia Coreei, recunoaște că războiul pe mare e isprăvit, nu ridică strigăte de disperare, nici acușări dar' în unanimitate își esprimă dorința ca acum reprezentanța populară să fie repede convocată. Insași „*Novoe Vremia*” declară că nu poate fi așteptată terminarea lucrărilor comisiunii Bulligin. „*Rus*” scrie: „Convocarea reprezentanței populare este inevitabile. Poporul trebuie să-și recâștige încrederea în sine însuși și în scartea sa; ne isbește o lovitură după alta; trebuie să creăm o situație cu totul nouă și să găsim singurul drum drept”. „*Birsovia Viedomosti*” spune că pacea eternă nu se poate dobândi decât prin pacea internă. Un dușman mai rău decât Japonia este dezastrul ce amenință să prăbusească puterea morală a poporului. Acest dușman nu poate fi învins decât dacă va fi întrebată conștiința poporului. Aceasta trebuie să se facă înainte de a fi prea târziu. „*Sin Otchestvo*” zice: „Tot ce s'a câștigat în vesucii cu sângele și sudoarea maselor populare, s'a pierdut. Avem sentimentul durerii inexprimabile, dar' și a unor simțăminte și mai adânci”. S'viet singur cere continuarea războiului.

Ziarul radical „*Nașa Shisn*” speră că dezastrul va mobiliza toate forțele sociale ale Rusiei.

„*Novosti*” se teme că dezastrul va avea o influență demoralizatoare asupra trupelor de uscat.

Ziarul „*Slovo*” stăruie pentru pace. „Am crezut — zice el — în puterea mântuitoare a răbdării; acum îi culegem roadele. Cu cântece și muzică am fost conduși în aparență la victorie, dar de fapt într'o cursă în care pierim noi și onorea noastră. Poporul rus și-a rupt legătura dela ochi și vede că stă la marginele unei prăpăstii. Biurocrația a spus tot ce avea de spus și și-a încoronat opera cu o rușine națională. Acum a venit rindul poporului să-și spună cuvântul prin reprezentanții săi. Dar dacă și de astă-dată biurocrația s'ar încerca să se pună între surevan și popor, atunci să se gândească la învățămintele istoriei rusești. E destul!”

NOUȚĂȚI.

ARAD, 9 Iunie 1905.

— **Intărirea Poliei.** Se scrie din Fiume: Comanda militară a început cu luni înainte lucrările de întărire treptată a Poliei. În Istria în unele locuri s'au stabilit garnizoane noui și pe cele vechi le-au sporit. Prin aceste măsuri voesc să dea Poliei un zid de apărare mai sigur. Garnizoana Poliei va fi în curând sporită cu un regiment de bosniaci, până acuma era staționat acolo numai regimentul 5. Pentru sporirea treptată voesc să întruiească acolo o divizie întreagă.

— **Dl dr. Iustin Marșieu, avocat** în Arad, și-a mutat cancelaria în strada *Széchényi* (utca), Nr. 1 etagiu I, (casa *Bogdan*), ceea-ce aducem la cunoștința clienților.

— **Programa examenelor finale** dela școala super. de fete (cu internat) din Arad:

Marti, în 20/7 Iunie, atât înainte cât și după amiază examen din studii.

Miercuri, în 21/8 Iunie, după amiază dela orele 3—5 examen din muzică, declamațiune și inchierea festivă a anului școlar.

Onorații părinți ai elevelor precum și toți amicii școlii sunt invitați cu stimă.

Diracțiunea.

— **Sărbările din Berlin.** Dela corespondențul nostru din Berlin primim următoarele:

Aici Berlinul își serbează cununia principelui de coroană. Sâmbătă a fost pimirea. Am privit și eu dela o fereastră, ce mi-a plăcut mai mult a fost trăsura aurită, care conținea pe princesa și pe împărăteasa.

Caracteristic a fost avangarda compusă din postillonii și măcelari, acestia erau în cilindru și frac, călări pe cai foarte frumoși, s'au exercitat în călărit vre-o 5 săptămâni, unii și-au asigurat și vieța (!) în caz dacă i-ar asvârli calul. Toate oreșele, zece la număr, au format grupuri, grupuri spalier.

Cei mai veseli erau mirii, se iubesc la ne-
junie. Ea e gingașe și simpatică, mai drăguța
ca în fotografii.

Preșeara nunții s'a terminat cu o reprezentație de gală la operă, s'a reprezentat un act din *Lohengrin* și unul din *Meistersänger*. Opera a fost decorată splendid.

În mijlocul logei imperiale ocupau loc mirii. A asistat perechea imperială și marele duce de Mecklenburg cu soția.

În 6 l. c. s'a săvârșit actul cununiei. La orele patru împărăteasa a pus pe capul miresei lăbul ei coroană de principesă. Incetul cu incetul s'au adunat poștii la cununie, în capela imperială, adică corpul diplomatic cu soțiile. Membrii familiei imperiale cu oaspeții princieri au ocupat loc pe o galerie rezervată. Suveranii au ocupat loc împreună cu mirii sub un baldachin. După cununie s'a tras o salvă de 12 tunuri. ~~Moștenitorul de tron purta la cununie uniforma~~ ~~rimului regiment de gardă.~~ Mireasa purta rochie albă, pe cap avea văl și cunună de mirt ear în nână un buchet de garoafe albe. Toată ceremonia a fost grandioasă.

Prințul și princesa Japoniei sunt obiectul impatierii berlinezilor; când trec în oareță pe stradă mulțimea le strigă *Hoch!*

E o circulație pe străzi numai de prinți, luți, din toate colțurile lumii, încât e de tot interesant să vezi acest tablou.

De altcum sunt călduri tropicale pe aici.

— **Regele Spaniei în Londra.** Regele Spaniei după visita făcută în Paris a plecat la Londra, unde din 5 Iunie este oaspele părechei regale. Alfons XIII a plecat cu iacht din Cherbourg la Portsmouth, unde a fost primit de prințul de Vels. Regele răspunzând la vorbirea primarului, își exprimă mulțumirea pentru primirea afabilă de care a fost împărțit pe aceste ospitale țărâuri. A venit să facă vizită regelui Eduard, prin care să întărească legăturile dintre Anglia și Spania, cari sunt cu atât mai puternice și sincere, basate fiind pe temelii iubirei de pace și a creșterii comerțului. Nu va uita nici odată, dovada uimitoare a puterii de război a Angliei, la care martor a fost. Regele Alfons a sosit în Londra după amiază. La gară l'a așteptat regele Eduard. După ce s'au salutat cordial au făcut revista militară și apoi au pornit spre palatul Buckingham între ovațiile nesfârșite a lumii adunate. Pentru susținerea ordinii s'au luat măsurile colosale.

— **Mare conjurație anarhistă** contra regelui Alfons. Din Paris se scrie că poliția a dat de urma unei mari conjurații contra regelui *Alfonso*. În toate orașele pe cari le cerceta regele erau formate comisii pentru a încerca atentatul contra lui. S'a descoperit că din Barcelona s'au trimis 25 bombe prin diferite orașe. Poliția din Sonara a fost avisată numai decât despre aceasta descoperire.

— **«Zece ani de viață».** Sub acest titlu Reuniunea «Frăția» a Românilor din comuna Cața (Transilvania) *domiciliari în Bucurștii* a scos în broșură amănuntele înființării acestei reuniuni și da seamă despre toate ce a săvârșit în intervalul dela 1895 până la 1905. Românii aceștia harnici au adunat adică 11613 lei pentru ajutorarea (indeosebi a școlilor) fraților lor de acasă. Inimosul tinăr Ignatie Mircea, comerciant, licențiat în drept, președintele d'acum al reuniunii, scrie o cuminte și caldă introducere la această broșură.

~~Ear noi zicem: departe am fi ajuns și tari am fi, dacă și frații nostri de prin alte părți emi rati în România s'ar îngriji de cel d'acasă după-cum o fac Românii bravi din Cața.~~

— **Banii emigraților.** Cel-ce s'au îngrozit mai mult de numărul enorm al emigraților în America, au puțină mângăere în faptul, că emigrații trimit acasă mulți bani și prin aceasta țeara e recompensată în cât-va pentru capitalul de muncă și de bani perdat prin emigrare în

anul 1902 au emigrat din Ungaria 91.762 indivizi, în 1903: 119.921, în 1904: 158.321, la o altă 370.000 emigrații. Cheltuielile de drum și banii, ce-l iau emigrații cu sine, sunt în cifră medie 3000 cor. de persoană, astfel că 370.000 emigrații duc cu sine la America 111 milioane coroane. Emigrații trimit apoi și în Europa o parte din banii câștigați în America, și anume: în 1902 au trimis 34 milioane dolari, în 1903: 37 milioane și în 1904: 45 milioane dolari, la o altă 116 milioane dolari sau 580 milioane coroane. Partea mai mare a acestei sume a fost trimisă în Ungaria. Să zicem că a fost trimisă în Ungaria suma de 300 milioane coroane. Subtrăgând din această sumă 111 milioane coroane spese de drum etc. rezultă pentru țeară un câștig de 189 milioane coroane. Eată pentru ce se bucură de emigrare unii părinți ai patriei!

— **Ciobanii Cârțan fotografat cu familia regală română.** La sărbările grandioase dela Constanța (botezul vaporului „România” și scufundarea cablului Constanța-Constantinopol) a luat parte și ciobanul Cârțan, vestit pentru naționalismul său mare. Regina Elisabeta a zărit în port pe ciobanul Cârțan, pe care îi primise odată în audiență la castelul Peleş. Regina zise Regelui: „Uite ciobanul dela Peleş!” și a stat apoi cu Cârțan de vorbă. Regina a rugat apoi pe Regele să-și dea învoirea a se fotografia împreună cu Cârțan. Regele s'a învoit și Cârțan a avut onoarea să se fotografieze împreună cu familia regală

— **Din Lalașint** primim următoarele: Vă rugăm să binevoiți a pune în „Tribuna” că satul nostru întreg s'a bucurat de nunta ce s'a serbat la casa părintelui Hadan. Așa nuntă n'a mai fost în sat. Mireasa, d-șoara Aurora, era mândia comunei noastre. Ne bucurăm că s'a măritat după un tinăr ca Ion Musca, preotul ales în Găvoșdia, în care noi avem mari nădejdi. Cununia au săvârșit-o trei preoți: Valeriu Maleș (Belotint), Eutimie Isfănescu (Bata) și preotul Lungu de peste Murăș (Ghioroc). Ne-am bucurat și de faptul că naș a fost un deputat român: dl Russu Șirianu (cu doamna), pe care-l cunoșteam din foia numai. Deputat român n'a mai fost în satul nostru.

— **Măcelul din Bacu.** Din Petersburg se scrie că la ultimul măcel din Bacu au omorât 372 oameni, între ei 24 femei. Dintre acești nenorociți 218 erau armeni, 126 tatar și 22 pruzi. Zece mii tatar din Persia vor să treacă granița cu intenții de jefuire și omor. Știrea asta a produs colosală consternație între grănicieri.

Informațiuni literare.

III.

La Sibiu a început să bata un vânt mai aldicesc. Lumea se desmorțește și da semne de viață intelectuală. Era și timpul, căci prea se isipea totă draga de vreme pe mărunte preocupări sociale. Și va, rău îi stătea până acum inul oraș, — care după poziția sa și forța *numerică* a fruntașilor săi poate și trebuie să fie un puternic centru cultural, — să nu-ți prezinte alte subiecte de vorbă, de cât micile comedii și accidente din viața burghezilor de provincie.

Lozinca de-ocamdată e tot cea veche: *ă ne organizăm!* Și ciudat, de unde până la curând se putea face mult haz de variatele manifestări ale spiritului organizator ardelean, acum trebuie să se vorbească cu delină recunoștință asupra lui. Nu e lucru mic e s'a făcut la Sibiu, din inițiativa „Asociației”!

Am înaintea mea numărul din urmă al revistei „Transilvania”, vechiul organ, în care lipariu, Barișiu, Boiu și Crișan au scris atâtea articole istorice și literare. Ce transformare față e anii trecuți! În locul proceselor verbale seci și stereotipe, cari nu aduceau nici o veste nouă espe un fapt mai însemnat în viața culturală, ată altele, bine redactate și substanțiale. Iată un program a inaugurării „Muzeului” și a expoziției etnografice ce se va face în 18—28 Aug. Întocmirea acestui program este iarăși o probă de progres în felul de a vedea chestiunile noastre culturale.

Dar, ceea-ce m'a atins mai plăcut, sunt cele trei conferențe asupra lui Alexandri, ținute la Sibiu și publicate în fruntea acestei reviste.

E un fel de tribut pe care-l aduc Sibiienii bardului din Mircești, în anul când s'a vorbit atâta de el și când, la Iași, i-se pregătește ridicarea statuei.

Despre aceste conferențe câte-va cuvinte. Scopul lor era popularizarea poetului explicarea vieții și operei lui. Ceva nou, firește, nu era să ne aducă. Hărțile colbuite și revistele roase de dintele vremii prea sunt departe de conferențieri, de cât să fi putut face cercetări originale. Dar totuși e atâta bun simț în ceea-ce scriu ei și atâta dragoste românească pentru „regele poeziei”, în cât îi citești cu plăcere.

Dintre cei trei, dl Beu este adevăratul conferențiar. D-sa declamă, ceilalți expun mai calm, studiază. În special lucrarea d-lui Borgia asupra teatrului lui Alexandri e un studiu cu vederi proprii, întemeiate pe ultimele cercetări și dezvoltate limpede.

Aici, ca și în alte locuri, dl profesor Borgia se desvălește ca un foarte serios scriitor, bun cunoscător al literaturii, bun stilist și judecător obiectiv. El este o achiziție de întâia mână pentru școlile și societatea din Sibiu.

O parte a lucrării d-lui Borgia este consacrată raporturilor lui Alexandri cu Ardeleni; e un punct delicat acesta și mărturisesc că dl Borgia a știut foarte bine să-l desvâlțeze.

Așa este, cum constată și d-sa. Lui Alexandri i-a plăcut mult să satirizeze pe Ardeleni, nu însă ca popor, ci pe acei literați, cari, departe de a avea simțul unei bune limbi literare, își construiau o limbă artificială, învățată din gramatică.

E foarte important să se știe asta și să nu

se facă deducții false din cele câte-va mărturisiri violente din mai multe scrisori, în cari grațifică pe grămaticii nostri cu titluri ca *Beoșienii*.

De altfel despre poporul ardelean nici nu putea să aibă păreri așa de detestabile, de oarece nu-l cunoștea de cât din cântecele lui. Doar pe la 1848 ce-a atins Ardealul și în verile petrecute la Borszek, încolo nu știu să fi călătorit anume cu scopul de a-și face o părere, a-l studia și înfățișa cititorilor. E sigur că n'a făcut nici o deosebire între locuitorii români ai diferitelor provincii, ci i-a socotit ca aparținând unui singur trunchiu, înzestrat cu aceleași calități sufletești pretutindeni. Această unitate a neamului românesc el o accentua unde putea, firește fără vigoarea profetică a unui Eminescu.

Raportul dintre Alexandri și Ardeleni a rămas până la sfârșit același. Cu literații nostri contemporani nu știm să fi întreținut legături de prietenie; afară de dl Vulcan, pe care-l încuraja cu vorbe frumoase și cu mai multe poezii publicate pentru întâia oară în „Familia”. În schimb poporul nostru vecinic s'a îndreptat spre opera lui. Când au venit Millo și Pascaliy cu trupele lor, reprezentarea piezelor lui Alexandri se prefăcea pretutindeni în sărbătoare națională. Când poetul a triumfat la Montpellier, în sânul poporului ardelean s'a stârnit un nemaipomenit entuziasm. Prin înălțimea lui Alexandri a întărit cumva și mândria poporului nostru față de naționalitățile străine din patrie. El a dezvoltat în poporul nostru și gustul pentru teatru, căci fără piesele lui nu știu ce s'ar face trupele cele multe de diletanți. Statisticile publicate de dl Biaga în rapoartele anuale ale Societății pentru crearea unui teatru român sunt

— **Cutremurul de pământ din Scutari.** Despre teribilele pustiri ale cutremurului de pământ din Scutari se scriu următoarele amănunte: Joi în prima zi a acestei luni, dimineața pe la 6 ore a fost primul teribil cutremur care a durat două minute. În Scutari și jur aproape toate casele au devenit ruine și greu se va mai putea locui în ele, multe s'au dărâmat cu totul ear unele numai în parte. Intre populație s'a iscat o panică teribilă. Stâncile se rostogoleau de pe munți cari apoi au dărâmat mai multe case. După constatările de până acum, o sută cincizeci de oameni și-au pierdut viața; unele cadavre nu s'au putut încă scoate de sub ruine. Numărul răniților se urcă la 500. Întreaga populație este prin barace, cari însă nu sunt destule pe stru a adăposti atâția oameni. În apropiere de *Boyana* încă a fost cutremur. În catedrală chiar sub decursul serviciului s'a dărâmat un zid și acoperișul. Cea mai mare parte din cei prezenți au scăpat, numai doi au murit ear mai mulți s'au rănit. Tot Joi la 3 ore, noaptea la 11 și $\frac{1}{4}$ la 12 s'au repetat cutremurile violente de durată mai scurtă însă. De aci încolo apoi s'au repetat pe fiecare oră. Sultanul a dăruit 2000 lire turcești pentru nenorociți.

Din Cattaro se scrie, că cutremurul a produs și acolo panică grozavă. Cutremurile cele mai slabe înspăimântau populația într'atâta de nu mai voiau să rămâie în case ci ziua noaptea rătăceau în liber ori se refugiau pe vapoare. La noul port din Cattaro se vede o uriașă crepătură. Părețele spitalului s'a dărâmat în lungime de 25 metri. În oraș s'au ruinat 10 case. Astfel de pagube a produs cutremurul și în satele *Castellafina*, *Budna*, *Risano*, *Bianca* și *Castellnuovo*. În *Muntenegro* a făcut încă mai mari pagube cutremurul. În *Wir-Bazar* d. e. — de unde se credea a fi punctul de pornire a cutremurului — 3 case s'au ruinat total. În *Cruce* s'au dărâmat 6 case și un copil a murit. În comunele *Antivar*, *Podgorica* și *Micșici* sunt crepate mai multe case.

— **Atentat contra unui tren.** Contra trenului de persoane de pe linia *Timișoara-Lipova* s'a comis atentat. Așa a năvălit trenul de dimineață gara Anof. Un șințist a observat pe unele tormente gramezi de piatră și auzind cu mari sforțări în cel mai critic moment chiar 2 puturi spre trenul. În momentul acesta, căli va țărani au aruncat o adevărată ploaie de pietri asupra trenului așa încât aproape toate ferestrele s'au spart. Dintre călători nu s'a rănit nici unul. Poliția a reușit să prindă inițiatorul acestui atentat în persoana țărânului *Iosif Nicolaus*.

— **Ciocnire de vapoare pe canalul La Manche.** Sâmbătă noaptea s'a întâmplat pe canalul *La Manche* mai multe ciocniri de vapoare, căreia au căzut jertfă mai mulți oameni, ear patru co-

răbil cu vântrele s'au scufundat. Despre nenorocire se scriu următoarele amănunte: Cam la înălțimea *doverului* vasele de războiu *Triumph* și *Swiftsure* sau ciocnit. Sâmbătă noaptea în întunec, cu o putere atât de grozavă încât numai cu mari sforțări s'au putut ținea la suprafața apei și trase într'un doc pentru a se repara. Nu mult după asta s'a ciocnit vasul de războiu *Căsar* a admiralului *Moore* cu vaporul cu patru vântrele numit *Afganistan*, și atât de nenorocit, încât acesta din urmă în două minute s'a scufundat. Din raportul oficios trimis oficiului de admiralitate reese că din cei 35 soldați aflați pe vasul *Afganistan* în cruceșătorul *Dido* a putut scăpa numai 11 ear ceilalți 24 s'au înecat. Nenorocirea se atribuie la aceea, că cu toate că domnea un întunec vasul *Căsar* înainta cu înțeleală de 32 noduri. A treia ciocnire a fost între vasul de războiu *Hanibal* și sonerul *Emma Luise* din Hamburg, și s'a sfârșit cu stricarea acestuia din urmă.

— **Duelul din Caserto.** Am scris și noi că în zilele trecute locotenentul *Ettore* a omorât în duel pe sub-locotenentul *Mattel*. Despre cele petrecute năntea duelului se scriu din Roma următoarele amănunte:

Sublocotenentul *Mattel*, abea cu două luni înainte de asta s'a căsătorit cu tinera baronesă *Elena Lucisa di Camerani*. Sublocotenentul închiria odăi în casa lui pentru colegii oficeri. Intre aceștia era și locotenentul *Ettore*, care în curând s'a îndrăgostit de frumoasa baronesă și o persecuta mereu cu declarații de amor. Tinera nevastă l'a respins însă cu energie, și oficerul în patima-l nebună a ajuns până acolo, de o amenința chiar că o împușcă. La strigătele nevastei a intrat feciorul sublocotenentului, care a pus sfârșit scandalului. Locotenentul astfel surprins se scuza cu aceea că a voit s'arate baronesel cum să țintească cu revolverul.

Cu alt prilej, când tinera nevastă s'a dus la Roma, locotenentul a surprins-o la gara din *Casino*, și pe tot drumul o persecuta cu dragostea-l nebună. *Ettore* a mărturisit năntea juriului de onoare că a avut relații de dragoste cu baronesa, la ce apoi juriul l'a disvalificat, cu părerea că un bărbat care tradează relațiile avute cu o femeie, nu este demn de duet. *Ettore* însă totuș s'a ținut cu cunoșcutele condiții și cu ghinion atât de tragic. Văduva țărănească care ar fi avut relații cu locotenentul, ce soțul i-a și crezut, a stat însă totuș la duel.

— **Cadoul francezilor nevastei generalului Stössel.** Francezii prietenii al rușilor pregătesc o surpriză pentru nevasta generalului *Stössel*, femeia bravă care a arătat atâta curaj la îngrijirea răniților și a pus chiar viața în pericol și s'a și rănit. În prăvălia de giuvaere „*Maison Froment et Maurice*“ din Paris a fost expus în săptămâna trecută obiectul pe care francezii îl trimit nevastei lui *Stössel*, precum și medaliele menite eroilor dela *Port-Arthur*. Cadoul merit nevastei generalului este o foarte frumoasă sculă de aur care reprezintă o templă de jumătate metru din secolul XVIII. Cel patru stâlpi a acestei temple sunt *crystal de munte*, partea din jos din *tapis lauzli* ear cupola din *anelist*. Figura alegorică dintre stâlpi este sculptată din os de elefant și susține „crucea roșie“ simbolică, care e puțin cam neproportionat de mare, din cauza că se poate lua jos, pentru că nevasta generalului s'o poată purta la gât, ce și merită asta cruciuliță, căci este alcătuită din douăzeci bucățele admirabile, și de culoare egală de rubin, din medaliele de vermeil, argint și bronz, făcute după desemeul lui *Allard*; patruzeci de mii franci s'au adunat prin însușirea franceză.

— **Cal în stomacul șarpelui uriaș.** Călătorul francez *Gardner*, reintorcându-se din voiagiul făcut în America ocupându-se și de animale în cartea edată și intitulată „*Călătoria mea în Brazilia*“ spune următoarele:

Cel mai mare șarpe uriaș mort l'am văzut în Brazilia. Câteva săptămâni în urma sosirei noastre în Cape, am observat că ne lipsește calul. A dispărut așa fără de urmă de nici măcar orientă nu ne puteam pe unde să-l căutăm. Unul dintre servitorii noștri având odată ceva de lucru în pădure cu groază a observat un șarpe uriaș înclăcit pe un arbore. Arborele era plecat spre un riu, ear partea din năntea a șarpelui fără viață atrănată în apă. Servitorul s'a apropiat de șarpe, care în adevăr era mort. Au tăiat creanga pe care era șarpele, și aceasta a căzut în apă, de unde apoi cu doi cai a trebuit tras la țarm. Era lung

de 4 stângini și secționându-l au găsit în el oasele sfărțiate ale unui cal, numai capul îi era întreg, de unde apoi am dedus că a înghițit întreg calul. Teribil de mari mase sunt în stare să înghiță acești șerpi. Am văzut șerpe care nu era mai gros decât degetul meu cel mare, înghițind o broască ca doi pumni de mare, ear odată am omorât un șarpe de asemenea mărime în care am găsit o broască de două ori așa de mare. Am fost sigur că și calul nostru a fost înghițit întreg de șarpe, și i-a însărcinat stomacul într'atâta încât a murit.

— **Anunț.** Recomandăm cu căldură atelierul de tâmplărie, sculptorie și strungărie al firmei *Ion Cotirlă și fiul* din Oravița, în care se confecționează temple, strane, jeturi, chivoturi, răpizi și tot felul de utenzilii bisericesti cu prețuri moderate și pe lângă garanță desăvârșită.

— **Spităria C. Balassa** cheazănește, că laptele de castraveți al lui Balassa cu efect admirabil și veritabil englezesc, care a fost pus în circulație, nu e de loc stricacios feții. De probă numai odată să-și comande damele noastre laptele de castraveți al lui Balassa și se vor convinge, că acest mijloc de înfrumșetare delătură imediat pișturii, pete, spuse și alte necurățenii ale feței, face fața lucie, tinără și rumenă. Un flacon 2 cor., apoi săpun veritabil englezesc de castraveți 1 cor., pudră 1 cor. 20 fl. Se poate procura în ori-ce spiterie. Depositul principal în Arad: Spiteria *Földes Kelemen*, drogheria *Vojtek și Weisz*.

Expoziția „Asociațiunii“.

Încă în Nr. 1 al „*Transilvaniei*“ pentru anul 1905, Comitetul central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ a publicat un călduros apel către publicul român din țeară, prin care a anunțat că la 19 Aug. a. c., cu ocaziunea proximei adunări generale a „Asociațiunii“, se va inaugura în Sibiu primul nostru Muzeu istoric și etnografic român, și a cerut concursul tuturor prietenilor culturii poporului nostru pentru înzestrarea cât mai bogată a unei expoziții etnografice și istorice-culturale, care se va aranja cu acest prilej, spre a pune bazele Muzeului nostru național. Programa prealabilă, publicată încă atunci în „*Transilvania*“, a fost studiată și complectată prin Comisiunea instituită de Comitetul central pentru aranjarea expozițiunii și a apărut acum în textul ei definitiv în „*Analele*“ Asociațiunii pentru Martie și Aprilie a. c.

Astfel publicul nostru cult este astăzi pe deplin orientat asupra scopurilor urmărite cu aranjarea expozițiunii, cât și asupra modalităților în cari se intenționează prezentarea stărilor etnografice și istorice-culturale ale poporului nostru.

Acest cadru în care se proiectează expozițiunea, este însuș un elocuent interpret al importanței acestei întreprinderi frumoase a „Asociațiunii“ și astfel ar fi de prisos a o accentua din nou și la acest loc.

Atragem atențiunea ce itorilor noștri de astădată numai la acele părți ale programului, ce privesc secțiunile a căror înzestrare după natura lucrului se va putea face numai cu conlucrarea cercurilor largi ale publicului nostru cult.

Acestea sunt în primul rând *Expoziția istorică* și îndeosebi secțiunea de istorie politică și de istorie culturală. Cu privire la aceste secțiuni programa expoziției cuprinde următoarele înviațiuni:

(§. 45.) 1. *Istoria mai veche* (înainte de 1848). În acest despărțământ se vor expune: documente, diplome și acte, cari privesc istoria politică a Românilor din țară și a instituțiilor lor; portrete, scrisori și obiecte ale bărbaților cari s'au distins pe acest teren.

o vie ilustrație a influenței ce Alexandri continuă să aibă la noi.

Astăzi, dacă poetul ar fi în viață, suntem siguri că ar judeca altfel și asupra „*Beotienilor*“ de odinioară, văzând schimbarea cea mare pe câmpul literilor. Ar avea înainte de toate fericirea să constate, că cel mai de frunte poet ardelean care a pornit tocmai din izvorul poeziei ce el îl desoperise mai întâi. Cine nu știe, că tocmai când Alexandri zăcea pe patul morții, *Coșbuc* publică în „*Tribuna*“ baladele sale, reluând firul poeziei de unde îl scăpase din mână muribundul dela *Mircești*!

Cuvinte de spirit.

Decorația. Generalul *Seidlitz* recomandă călduros regelui *Frederic* cel Mare de Prusia pe un oficer, care avea mare talent și bravură, și tot odată observă, că ar fi demn de a fi decorat. *Frederic*, care își adusese aminte de oficerul acela, trimise după el și puse pe masă deoparte o pungă plină cu aur și lângă ea o decorație a unui ordin de onoare. Când intră oficerul regele îi zise amicabil:

„După cum aud, te-ai purtat bine și voesc să te recompensez; alege: punga ori decorația!“

Oficerul luă punga, care conținea 150 de *Fridericiori*.

Regele zise mănios:

„Ai puțin simț de onoare, căci altfel ai fi luat decorația!“

„Scuzați Majestate, dar eu am datorii. Îndată ce le voi plăti, voi veni să-mi iau decorația!“

Regele îl bătu cu mâna pe umăr și-i zise: „la și decorația, că o meriți!“

(§. 46.) 2. *Epoca dela 1848:*

a) documente, acte și scrisori; îndeosebi ale conferențelor naționale și ale comitetului național;

b) portrete, scrisori și relicvii ale bărbaților distiți și din această epocă;

c) tablouri, embleme, arme, distincțiuni și uniforme dela 1848;

d) literatura referitoare la 1848.

(§. 48.) 3. *Istoria mai nouă:*

a) documente și acte mai importante, referitoare îndeosebi:

1. la dietele dela 1863, 1865 și 1867—1891,

2. la conferențele naționale ținute dela 1869—1894,

3. la activitatea comitetelor naționale instituite dela 1881—1894;

b) portretele deputaților români din dietele dela Sibiu și Cluj și din parlamentul dela Budapesta (fără deosebire de partid);

c) relicvii de ale oamenilor politici mai însemnați din acest timp.

(§. 48.) Pentru înzestrarea acestei secțiuni se va face un apel public.

Obiecte de interes istoric din epocile înșirate, cari privesc îndeosebi bisericile și școlile, apoi viața comunală și în fine chestiuni culturale, militare sau economice, se vor așeza în despărțăminte speciale, instituite pentru aceste ramuri.

(§. 49) Documente și obiecte cari privesc istoria culturală a Românilor din țară afara de cele referitoare la biserică, școală, literatură și științe, și la artele frumoase, cari se vor așeza în despărțăminte lor speciale, și anume:

1. documente și date referitoare la instituții și societăți culturale române din țară, și (în sect. XXXV), expozițiile speciale ale acestora (Asociațiunea aradană și maramurășană, reuniunile de teatru, reuniunile de lectură, societățile academice, cari toate vor fi invitate în special să participe la expozițiune);

2. cărți române, portretele și reliquiile lor;

3. academicienii români (portrete și relicvii);

4. date statistice despre fundațiuni și fonduri culturale.

Războiul ruso-japonez.

Tragedia vaselor «Orel» și «Dimitri Donskoy».

Milano, 6 Iunie. Luigi Barzini, corespondentul ziarului «Corriere della Sera» a trimis o lungă telegramă despre tragedia vasului «Orel» auzită dela căpitanul Suheide. De pe vasul de război «Orel» adică mulți răniți au fost aruncați în mare și despre aceste îngrozitoare scene povestește căpitanul următoarele:

— Pe vapor se aflau 900 soldați, dintre cari 300 erau deja morți și răniți și bordul întreg era plin cu acești nenorociți. Și bombele veneau necentenit, de scapare nici vorbă nu putea fi. O masă formată din fumul negru și sânge curgea șiroaic pe vas în jos. Era aproape imposibilă umblarea pe vapor și pe cel rămas în viață îi descurajau teribil vaetele îngrozitoare ale răniților, așa în cât cuprinși de frică, trebuiau siliți a se apropia de țărmuri prin amenințări de a fi împușcați. Văzând aceste comandantul a hotărât să arunce răniții în mare. Și de fapt, toate cadavrele și 150 răniți au fost aruncați în apă. Scene îngrozitoare de sfâșietoare s'au petrecut atunci, cum se rugau răniții să fie lăsați pe vapor. Cel mai puțin răniți se agățau de ancore și funi, ori căzând în genunchi implorau mila,

ear cel mai greu răniți, cari nu se puteau ridica, se târau prin bălțile de sânge în vre-un loc ascuns al vaporului, să scape cu viața. Cu toate vaetele sfâșietoare a răniților, poruncă a fost în deplină fără îndurare. A fost ceva îngrozitor, dar a trebuit să săvârșim. So dați cari au sosit cu vaporul «Orel» în portul Majuru, numai mai târziu au fost răniți.

Căpitanul Suheide a povestit toate aceste cu cea mai mare indiferență, se vedea că îngrozitoare scene i-au lămpit nervii cu desăvârșire.

Comandantul vasului «Orel» care a murit după ce Japonezii au luat în stăpânire vasul, asemenea a fost aruncat în mare. Prietenii lui și ofițerii erau lângă el când tragea de moarte. Comandantul vasului japonez «Nagakava», care a luat în primire comanda vasului «Orel», a dat ordin ca să i-se facă căpitanului toate onorurile militare. Soldații japonezi au făcut salutul cu armele, ear ofițerii au stat cu săbiile scoase până când cadavru a dispărut între valuri. Vasul «Orel» a fost apoi tras de încrucișătoarele «Asahi» și «Asama». Că ar fi izbucnit revoluție pe acesta ori pe vre-un alt vapor, constata cu siguranță nu se poate, căci în privința asta prizonierii ruși păstrează cea mai mare taină.

Subcomandantul vasului «Dimitri Donskoy» care a rămas în viață, povestește asemenea emoționante scene despre pustiirea vasului său. Când vasul era aproape scăpat, s'au văzut față în față cu torpiloare japoneze, și cu toate că aceștia i-au provocat să se predea, rușii au răspuns cu împușcături de tunuri. În câte-va clipe vasul «Dimitri Donskoy» nimerit de șase torpile, s'a scufundat la moment. Cea mai mare parte a personalului însă a fost scăpat de japonezi. Subcăpitanul și-a exprimat părerea lui despre japonezi astfel:

— Nici o flotă din toată lumea nu posedă soldați atât de curajoși și cu sânge rece, ca și japonezii. Așei oameni mici sunt cu niște draci!

«Wesminster Gazette» din Londra zice: Sfirșitul călătoriei flotei Baltice a fost întărirea puterii Japoniei pe mare. Ce-i de făcut? Ori pace ori război până la cuțite, în care Vladivostocul va avea soarta Port-Arthurului și Rușii vor avea de tras toate urmările înfrângerii. Presa franceză și cea engleză îndeamnă la pace, dar un corespondent, care a putut afla ce-au hotărât țarul și ministrul, ne încredințează că pacea e tot așa de departe astăzi ca și cu o săptămână în urmă. Rusia nu primește nici un amestec, ci dacă va cădea și Lenevici și Vladivostocul, armatele se vor retrage în Siberia, dar o pace cu condițiile puse de Japonia nu va încheia.

În adevăr starea finanțelor rusești e grea și dacă Japonia n'ar cere despăgubire de război, s'ar putea încheia pacea. Dacă însă stăruie asupra despăgubirii, Rusia va întrebuița mai curând miliardele pentru a purta războiul mai departe. Japonia în adevăr nu poate pătrunde până în inima Rusiei, deci n'o poate sili să încheie pace. În asemenea împrejurare, unii cred că Japonezii vor organiza în înțelegere cu aceasta pentru a respinge atacul Rușilor. Dar asta ar da prilej Rușilor să se plângă că China nu mai e neutră și ar putea aduce o situație grea pentru națiunile europene... Acum nu mai e vorbă care putere europeană să fie stăpână în Asia răsăriteană, ci dacă vor putea păstra ceea-ce au acolo, fără a fi prietene cu Japonia, care nu hărăzește de geaba prietenia sa. În istoria lumii se deschide un capitol nou și peste zece ani vom ști mai bine ce cuprinde el pentru noi și pentru vecinii nostri din Europa.

— Corespondentul din Tokio al lui «Standard» depeșază: Un om de stat cu mare trecere, nu crede că Rusia va încheia pace în urma catastrofei din străntoarea Coreei.

Rusia e prea nepăsătoare de pănera străinilor și prea orbită pentru a asculta de sfaturile ce i-s'ar da.

Japonezii trebuie să ia tot ce le trebuie și apoi să aștepte până ce Rusia se va sătura de război.

Parlamentul se va întruni în sesiune extraordinară și va vota un credit suplimentar de 50 de milioane de franci, în vederea întinderii teatrului războiului.

— În cercurile radicale se spune că Trepof avea gata o listă de trei mii de inși, pe care voia să'i surghiunească din Petersburg, dacă Rojdestvenski ar fi avut cea mai mică izbândă. În urma înfrângerii, a părăsit și Trepof ideea surghiunirii.

Limbajul pasărilor.

Poema persană cu titlul de mai sus, a cărei analiză mi-am propus s'o fac, cuprinde două părți precedate de o introducere și încheiate cu un epilog.

În adevăr, Musulmanii încep totdeauna seriile lor cu o invocățiune către D-zeu, urmată de laude aduse lui Mahomet și celor dintr'ăi patru califi sau imami.

Attar, autorul poemei acesteia, se conformează obiceiului și consacră introducerea nu mai puțin de 583 de versuri, în care se găsește cugătări admirabile, dar și imagini din cele mai bizare și curioase.

Din introducere voi reproduce acele părți cari ne dau o idee de spiritul doctrinelor autorului.

„Laudă, zice Attar începând, puroul creator al sufletelor, care a dăruit cu suflet și credință pe omul făcut din pământ, care a așezat pe ape tronul său și a pus în aer creaturi pământesti (Aluzie la creațiunea pasărilor).

„El a dat cerurilor stăpânirea și pământului supănera cerurilor, le-a imprimat o mișcare perpetuă: pământului, o odihnă ună și A întins firmamentul ca un cort deasupra pământului, fără să aibă nevoie de stâlpi pentru a-l susține. În șase zile a creat cele șapte planete și cu ajutorul a două litere a creat cele opt cupole ale cerurilor“.

Sunt aci două jocuri de cuvinte cari au nevoie de esplicare: cele șapte planete se referă la cele șapte zile ale săptămânei, din cari numai șase au servit creațiunii, ear' cele două litere sunt cele cari alcătuiesc cuvântul Kun „să fie“, format numai din două litere în limba arabă și care are înțelesul cuvintelor, a zis și s'a făcut, din Evanghelie.

Să continuăm însă să ascultăm pe Attar: „D-zeu a dat furnicei un mijloc tot atât de fin ca un fir de păr. I-a dat un vestmânt frumos, o rochie de catifea pe care i o invidiază pământul, și pe care nu și-a dat osteneala să și-o țese...

„Iarna răspândește neaua argintită; toamna, aurul frunzelor îngălbinite... La ideea de D-zeu spiritul se zăpăcește, inima se înmoaie. Datorită lui Dumnezeu, cerul se învârtește, pământul se clatină.

„D-zeu produce vântul, pământul, focul, sângele. Prin aceste lucruri își anunță secretul... Când sufletul a intrat în corp, i-a dat viața. D-zeu i-a dat inteligență, pentru-ca să aibă discernământul lucrurilor; i-a dat știință, pentru-ca să le poată aprecia. Când omul a avut aceste facultăți, și-a mărturisit neputința și, cufundat în înmărmurire, a încercat să se manifesteze.

„Prietenii sau dușmanii, toți își încovoie capul sub jugul lui D-zeu: înțelepciunea sa o impune, ea veghează asupra tuturor.

„La începutul veacurilor, D-zeu a întrebuițat munții ca niște cuie pentru a fixa pământul și a spălat cu apa oceanului suprafața globului. A așezat pământul pe spatele unui taur. Însă taurul e deasupra peștelui și peștele e în

Numai atunci ne îmbrăcăm ieftine și bine, dacă materia pentru haine bărbătești o cumpărăm din magazinul de postavuri KIZ materie pentru un costum întreg din postav de lână curată, negru și colorat fl. 6.—30.

o o o IN PROVINCIE se TRIMET MUSTRE o o o
LEICHTNER și FLEISCHER.

504 o o o ARAD, Szabadágtér 17 — PÉCS, Kirá'y u 1 o o o

azduh. Pe ce stă însă pește? penimic. Dar nimic nu e nimic și totul e nimic.

Dela începutul poemei. Attar ne face cunoscut sistemul său, sau mai bine zis al sofistilor. Tot ce e vizibil, e neantul; realitatea există în lumea invizibilă. Aci trebuie să căutăm pe D-zeu în lumea ființă reală, oceanul în care picăturile existenței merg să se piardă.

Dar să urmărim:

„Admiră totuși opera acestui Rege, deși el nu consideră decât un adevăr, fiind-că singură esența sa există, nu e nimic în realitate decât Tronul acestui rege e deasupra aerului; dar ciă lăsăm apa și aerul, căci totul e Dumnezeu. Fiecerul și pământul nu sunt decât un talisman care voalează Divinitatea; fără ea nu sunt decât zadarnice nume. Prin urmare știți că lumea văzută și lumea nevăzută e însuși Dumnezeu. Nu există decât el, și ceea ce e, el e. Însă, vai! nimienii nu poate să-l vadă; ochii sunt orbiți și lumea e luminată de un soare strălucitor.

„O tu, pe care nu te găsim, de și te faci cunoscut! Toată lumea ești tu, și nimic în afară de tine nu e dovedit. Sufletul e ascuns în corp și tu ești ascuns în suflet. O întunecime a întunecimei, o suflet a sufletului! Tu ești mai mult decât tot și înainte tot. Totul se vedea în tine și tu te vezi în ori-ce lucru.

„Nici spiritul nici rațiunea nu cunosc esența ta și nimienii nu cunoaște atributele tale. Sufletele n'au nici o idee de esența ta. Chiar profesii vin să se confunde în praful drumului tău. Deși spiritul există prin tine, găsi-va el oare vre-o dată calea existenței?

„O tu care ești înăuntru și în afară de suflet! tu ești și nu ești ceea-ce zic. La curtea ta rațiunea are amețea ea perde firul care trebuie să o conducă pe căile tale. Văd lămurit universul în tine și totuși nu te descoper în lume.

Toate ființele sunt însemnate cu pecetea ta; tu însă și-ai rezervat secretul existenței tale. Ori căți ochi a deschis firmamentul (aluzii la stele), n'a pututări un grăunte din praful cărării care duce la tine. Nici pământul n'a văzut acest praful și de disperare și-a acoperit capul cu praful.

„Tu trebuie să cunoști pe Dumnezeu prin înțeles și prin tine. El deschide calea care te duce la dânsul, ear nu rațiunea omenească. Omul care are energie și acela care e lipsit de lănsa sunt deopotrivă de incapabil de a o descrie. Știința și ignoranța sunt aci același lucru, căci D-zeu nu se poate explica nici descrie.

Și mai departe:

„Oceanul rostogolește în valurile sale mărgăritarul esenței divine; tu însă nu pricepi și rămâi în nehotărâre... Ceea ce se poate spune de Dumnezeu nu e de cât alegorie; însă, nici o alegorie, nici o explicație nu pot da cu o idee justă; nimienii nu-l cunoaște și nu s'a, arătat a ceea ni-mănuș. Distinge-te, aceasta e perfecțiunea, și eată otul. Perde-te în el pentru a pătrunde acest mister; ori-ce alt lucru e de prisos. Mergi în unitate și ține-te la o parte de dualitate; să n-ai de alt o inimă, o față, un loc de rugăciune.

Iată în fine și sfârșitul în vocațiune către Dumnezeu, care conține doctrina că Dumnezeu e autorul atât al binelui cât și al răului:

„O creatorul meu, de când am intrat pe calea ta am mâncat pâinea ta pe masa ta. Când cineva mănincă pâinea altuia e recunoscător. Nu avea dar recunoștință față de tine care posedezi milioane de oceane de bunătate și a cărui pline m'a hrănit cu atâta belșug!... În proporție cu păcatele nenumărate pe care le am săvârșit, print'o neglijență vinovată, tu m'ai răsplătit cu mila ta bogată. O regele meu, întoarce privirile tale spre mine care sunt sărac și păcătos. Nu lua în seamă greșelile mele trecute. Iartă-mi greșelile din ignoranță pe care le-am săvârșit.

O creatorul meu, binele sau răul pe care l-am săvârșit, l-am făcut cu corpul meu. Iartă-mi slăbiciunile, șterge greșelile mele. Am fost tirat de inclinațiile mele și aruncat de tine în nesiguranță. Astfel binele sau răul pe care l-am făcut se trage dela tine. Fără tine nu sunt decât o făclie din tot: voi deveni însă totul, dacă te vei îndura să mă privești.

„Ah! dă-mi lumina islamică, zdrobește în mine poftele mele tiranice. Sunt un atom perdut în umbră; n'am capitalul existenței. Sunt un cersetor pe lângă maiestatea ta asemănătoare cu soarele ce îți cer puțin din strălucirea ta. Când

vitea mă părăsește nu te am decât pe tine. Ah! fi, la ultima mea suflare, tovarășul sufletului meu!..”

Paula G.

Din Zarand.

— 22 Maiu v. 1905.

În tot anul, la sfinții Constantin și Elena, gimnaziul din Brad are sărbătoare școlară. Atunci se ține adunarea ordinară a reprezentanței gim. și se face parastas pentru sufletele întemeietorilor acestui focar de cultură a Zarandului.

De astădată sărbarea a fost mai înalțătoare ca până acum.

După sfânta liturghie și după parastas, la care au luat parte și membrii reprezentanței și a cântat corul studenților, s'a deschis ședința în sala gimnaziului, unde s'a dat seama despre mersul averei gimnaziului, care se apropie de jumătate milion de cor., ear zelosul nou director, Dr. P. Oprișă, a dat un raport limpede și amănunțit despre starea instrucției în anul 1904/5, din care se vede un progres însemnat în toate direcțiile față de trecut.

Pentru ca să ridice și mai mult această serbare, corpul profesoral la 4 ore d. a. a dat și o producțiune rară în sala de gimnastică. S'a pus, cum am zice, pe bine *Povestea unei coroane de oțel* al lui Coșbuc, aceasta cea mai înalțătoare epopee a neamului nostru.

Di prof. Dr. I. Radu a pus la cale pregătirea pentru skiopticon a vederilor mai însemnate din războiul pentru neamul românesc, apoi a luat textele potrivite din „*Războiul*” și „*Povestea unei coroane de oțel*” al lui Coșbuc, le-a potrivit și legat între ele, ca să dea, în trăsuri mari, întreg războiul din 1877, marile sbuciumări ale neamului românesc; vitejia și vrednicia Românilor în acest război.

Lectura admirabilă a cărții al lui Coșbuc ne-a răpit chiar dela început și ne-a dus pe terenul luptelor dela Plevna, unde rând pe rând ne-au apărut vitejii legendari dela 1877. Valter Marăcineanu, C. Popescu, apoi Giurescu, Ene și ceilalți cu neînspăimântații lor dorobanți. Ear când ni-se arătau vederile atât de vii prin skiopticon, aveam impresia ca și când am fi cu trup și suflet de față la acele mari evenimente, din care a răsărit mândrul regat dela gurile Dunării «strajă puternică a culturii, la porțile de răsărit ale Europei», cum atât de frumos a terminat prelegerea.

Am trăit câte-va momente de rară și curată însufletire. Când liniile de bătaie de pe dealurile Plevnei, cu resuflarea întreruptă, cum batalionul românesc intra cel dintăiu în Plevna, în blăstămatul cuib al lui Osman, care i-a îngrozit și în visurile lor și când întorcându-mi privirea, zăresc pe o culme, pe cel-ce i-a purtat cu atâta vrednicie în acest război, pe Domnul Carol, încungiurat de suita sa, care, cu privirea scânteitoare de bucurie, petrece și el batalionul ce intra în Plevna și cum de-odată toate batalioanele pe toate dealurile și văile Plevnei izbucnesc în strigăte: »Traiască Domnitorul«, »Traiască România« — aceasta clipă, în care apare admirabil proiectat, regele Carol călare, cu suita, e ca o puternică descărcare electrică. Întreg publicul a izbucnit în aplause sguduitoare. Tot așa o clipă măreață, din cele multe, a fost, când, după-ce ni-s'a vorbit de întemeierea dinastiei statornice, a apărut atât de drăgălasul prinț Carol —

viitorul Carol II. de care se leage multe doruri și nădejdi departate.

Prelegerea a fost întreruptă cu 2 pauze, în care corul studenților condus cu dibăcie de di M. Stoia, ne-a cântat »Hora ostașilor«, »Marșul dorobanților« și »Peneș Curcanul« cari au ridicat și mai mult armonia și farmecul producției. Tot în aceste pauze un student de cl. IV. a declamat »Frații Jderi«, iar unul de cl. III. g. »Cântecul redutei«, — care a plăcut foarte mult.

Aparatul de proiecțiune a fost pus în lucrare și îndreptat de prof. A. Bratu.

Cu bucurie trebuie să spun, că am văzut căți-va țărani din Mesteacan și Luncoiul de sus la aceasta frumoasă serbare — dar dela pădurile Bradului — afară de fruntașul econom Pârva Lazar, alții n'am văzut și nici maestrul din Brad. Ba n'am văzut nici pe preotul și învățătorul Bradului, deși au fost acasă. Mulți din Brad au fost în Baia-de-Criș la înmormântarea fericitului Gerasim Candrea și s'au grăbit și la producție, dar preotul și învățătorul Bradului nu. Nu e mirare deci, că interesul tinerimii din Brad față de acest gimnaziu e mai scăzut ca al celor din jur.

Incheiu cu dorința, ca Dumnezeu să întărească corpul profesoral din Brad, să ne mai dea asemenea clipe de înălțare sufletească.

Privitorul.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

Ioan Reu Boitos, Balăzstelke. Am primit abonamentul până la finea anului 1905.

D-lor T. protopop în L. și S. S. în Sacadat, acțiune oferite dacă sunteți învoiți imediat le puteți vinde bucata cu 220 cor. Ofertul acesta e în obligo 8 zile. La cas de invoice, Vă rugăm ca să trimiteți acțiunile la adresa administrației noastre la acțiune să fie și coala de cupoane începând cu Nr. 12.

Banii să vor trimite de loc la adresa D-Voastră.

ECONOMIE.

Arad, 8 Iunie.

Comerțul Franței. Comerțul Franței în primele 4 luni ale anului 1905 a fost: import: 1.620.877.000 lei, export: 1.483.225.000 lei.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

— Cota oficială pe ziua de 8 Iunie. —

Incheierea la 12 ore:

Grâu pe Octombrie 1905 (100 cigr.)	16.14—16.16
Secară pe Octombrie	13.10—13.12
Orz pe Octombrie	11.24—11.26
Cucuruz pe Iulie	15.06—15.08
Cucuruz nou 1906	11.20—11.22

Incheierea la 5 ore:

Grâu pe Octombrie 1905	16.16—16.16
Secară pe	13.08—13.10
Ovas pe Octombrie	11.26—11.28
Cucuruz pe Iulie	15.00—14.02
Cucuruz nou 1906	11.20—11.22

Piața din Arad.

S'au vândut:	(100 klg.)
580—650 măști metrice grâu cor.	17.00—17.40
320—340 „ „ cucuruz „	15.10—15.30
Semnare nominală secară:	14.68—14.70
„ „ orz:	14.60—14.80
„ „ ovas:	13.60—13.80

Piața din Aradul-nou.

S'au vândut:	
300—340 măști metrice grâu cor.	8.40—8.60
180—250 „ „ cucuruz	7.40—7.50
Semnare nominală: secară	7.00—7.10
„ „ orz:	7.20—7.30
„ „ ovas:	6.70—6.80

Redactor responsabil: Sever Boen.

Editor-proprietar: George Nichin.

Cu toată stima aduc la cunoștința onorabilului public că atelierul de

fotografie și pictură

al lui **Károly Alajos**
(palatul Minorităților)
care de 16 ani se bucură de cea mai bună reputație
l'am luat eu.

Când aduc aceasta la cunoștința onorabilului public și îl rog a mă sprigini, mă provoc la experiențele mele de ani înregi că țigite în cele mai mari ateliere din Budapesta și străinătate, apoi la succesul conducerii mele de 17 ani a atelierului, în care calitate mi-sa dat ocazie a câștiga încrederea și aprecierea publicului arădean. Cu privire la bogatul aranjament al magaziei, voi conduce atelierul un timp oare care sub firma veche.

Mă voi nisui să satisfac întu toate, pretențiile mult onorabilului public.

Totodată aduc la cunoștința *funcționarilor și membrilor reuniunilor*, că atât comanda din partea lor, cât și a membrilor familiei lor vor avea favorul de 20%. Privatierilor asemenea le stau la dispoziție cu prețurile cele mai moderate.

Cu deosebită stimă
KALLAP GÉZA.

DOCTORUL ALEX. M. POP

specialist în medicina internă;
consultă zilnic de la 8—12 a.m.
și de la 3—6 p. m. — — în

BAILE HERCULANE

(HERCULESFURDÓ)

Rog pe oricine să bine-voiască a se convinge ce bine și ce ieftin își poate procura de la mine o-ice orologiu și giuvaericele din argint și aur curat de 14 carate

— **ARAD, Piața Libertății** —
lângă edificiul teatrului vechiu.

Igaz Sándor

ciasonier și giuvaeriu.

Compactor român în Arad.

Subscrisul își iau voce a aduce la cunoștința onorabilului public român, că reîntors din străinătate m'am stabilit în Arad str. Weitzer János Nr. 7, unde mi-am deschis un

Atelier de compactorie modernă, arangi t cu mașinele cele mai nouă și mai perfecționate, sunt în placuta poziție a efectui ori ce lucrări atingătoare de această branșă *dela cele mai simple până la cele mai fine legături de lux.* Asemenea pentru legături *protocoale p. cancelarie, cărți bisericești, cărți de rugăciuni,* pentru pres onorabilii domni preoți, în tomuri singurate ori în cartii de orice mărime pe lângă asigurarea unui serviciu *solid, prompt și ieftin.*

În speranță, că onorabilului public român își va oferi binevoitorul concurs, rămân
Cu distinsă stimă
Iustin Ardelean,
compactor.

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad.

A BANCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele: *Arad, Bichș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal* și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă de la 50—500 cor. se plătesc la moment în zina morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobilă, mărfuri, produse de câmp ș. s.
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reevizite ș. a. prin spargere;
4. Contra grădinei: grâu, secară, orz, cuncuz, ovăș, viă (vinea), plante industriale: cânepă, lă, hîmeț, nutrețuri, tabac ș. s.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în fieșce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad.

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

428 — 68

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Vânzare de altoi nobil de viță.

Cel ce dorește să aibă o vie efina sănătoasă și frumoasă să se adreseze cu toată încrederea la

Școala științifică de viță a lui

Vityé Miklós, Szerb-Csanád

(comitatul Torontál)

unde se află altoi nobil de I. clasă, altoi nobil cu rădăcină de viță pentru vinuri de mare și desert eschisite, și sorte speciale separate și alese pentru viță de chiorcuri (filigorie). Toate calitățile se pot găsi și de classa II, tot așa se găsesse altoiuri portalis și Monticola, cu rădăcină, și vițe europene cu rădăcină în prețurile cele mai efine.

Serveșce cu plăcere catalogul de sorte și de prețuri.

501

TIPOGRAFIA

„TRIBUNA“

ARAD, Strada Deák Ferencz Nr. 20.

Fiind atangiată din nou, bogată, cu literele cele mai moderne și cu dotațiuni modernă, primește spre executare ori-ce lucrare ce se ține de arta tipografică.

Broșuri, opuri, manuale, tabelării în ori-ce mărime, registre pentru bănci, invitări la petreceri și cununii, plicuri, cap de scrisori, anunțuri funebre, cărți de vizită, etc. etc.

Executat cu gust fin, la timp și punctual, după sistemul cel mai nou.

Telefon Nr. 502.